

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 222/09-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. augusta 2009 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., B., zastúpenej advokátom JUDr. P. Č., B., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozhodcovským rozsudkom Medzinárodného obchodného rozhodcovského súdu v Bratislave č. 3/2009 z 12. mája 2009, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. júna 2009 doručená sťažnosť spoločnosti A., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodcovským

rozsudkom Medzinárodného obchodného rozhodcovského súdu v Bratislave (ďalej len „rozhodcovský súd“) č. 3/2009 z 12. mája 2009 (ďalej len „rozhodcovský rozsudok“).

2. Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla: «Dňa 12. 5. 2009 vydal Medzinárodný obchodný rozhodcovský súd v Bratislave (ďalej aj len ako „rozhodcovský súd“) v právnej veci žalobcu H. s. r. o., sídlo: B., IČO:..., zapísaný v obchodnom registri..., oddiel: Sro, vložka číslo... (ďalej aj len ako „Žalobca v rozhodcovskom konaní“) proti sťažovateľovi A., s. r. o. o zaplatenie 18 494,- EUR rozhodcovský rozsudok pod. sp. zn. 3/2009 (ďalej aj len ako „rozhodcovský rozsudok“). Dňa 15. 5. 2009 bol tento rozhodcovský rozsudok doručený sťažovateľovi. V zmysle predmetného rozsudku je sťažovateľ (v rozhodcovskom konaní žalovaný) povinný zaplatiť sumu vo výške 18 494,- EUR a úrok z omeškania vo výške 8,5 % p. a. z dlžnej sumy odo dňa 19. 3. 2009 do úplného zaplatenia dlžnej sumy, a to všetko do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozhodcovského rozsudku. Súčasne bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť náhrady trov rozhodcovského konania a trov právneho zastúpenia druhej strany...

Rozhodcovský súd vykonáva len dôkazy navrhnuté účastníkmi rozhodcovského konania, pričom pri vykonávaní dokazovania rozhodcovský súd uváži výber a spôsob vykonania dôkazov podľa ich možného prínosu k objasneniu sporu (§ 27 ods. 1 Zákona o rozhodcovskom konaní), avšak nazeranie na dôkazy rovnakej povahy navrhnuté stranami v konaní musí byť rovnaké a nie hodnotené odlišným prístupom. Zároveň má súd povinnosť zdôvodniť, prečo považuje niektorý z dôkazov za dostatočne nepreukazujúci relevantné skutočnosti a naopak protichodný dôkaz rovnakej povahy za dostatočne potvrdzujúci tvrdenia účastníka konania...

V predmetnom rozhodcovskom konaní sa sťažovateľ vyjadril k žalobe svojím podaním zo dňa 30. 3. 2009. V rámci tohto podania sťažovateľ poukázal (o. i.) na zánik nároku Žalobcu v rozhodcovskom konaní na províziu (strana 4 a 5 vyjadrenia sťažovateľa zo dňa 30. 3. 2009); ktorý preukázal predložením Províziínych zostáv zmlúv uzatvorených Žalobcom v rozhodcovskom konaní ako obchodným zástupcom, kde bol pri každej sprostredkovanvej zmluve uvedený dôvod zániku jednotlivých zmlúv v priebehu prvých dvanástich mesiacov od dátumu počiatku poistenia pri jednotlivých uzatvorených zmluvách.

Rozhodcovský súd vo svojom rozsudku (odôvodnení rozsudku) konštatoval, že: predložené províziíne zostavy nepreukazujú, či skutočne došlo k zániku alebo porušeniu

uzatvorených poistných zmlúv a následne k vzniku povinnosti Žalobcu v rozhodcovskom konaní vrátiť províziu (strana 11 rozhodcovského rozsudku).

Na druhej strane Žalobca v rozhodcovskom konaní predložil ako dôkaz vzniku jeho nároku na províziu, ktorú si v predmetnom rozhodcovskom konaní uplatňoval ním vytvorenú províznu zostavu uzatvorených poistných zmlúv, ktorú rozhodcovský súd prijal ako právne relevantný dôkaz preukazujúci vznik nároku Žalobcu v rozhodcovskom konaní na províziu (strana 3 rozhodcovského rozsudku) napriek tomu, že sťažovateľ tento zoznam uzatvorených zmlúv predložený Žalobcom v rozhodcovskom konaní nikdy nepotvrdil ale naopak, predložil vlastný zoznam, ktorý sa nezhodoval so zoznamom predloženým Žalobcom v rozhodcovskom konaní, čo rozhodcovský súd nehodnotil a dôkaz predložený Žalobcom v rozhodcovskom konaní prevzal bez ďalšieho dokazovania. Na základe tohto dôkazu uznal vznik nároku Žalobcu v rozhodcovskom konaní na províziu bez ďalšieho preukázania skutočnosti, či povinnosti zo strany Žalobcu v rozhodcovskom konaní, ktoré zakladali vznik nároku na províziu, boli riadne splnené. Tvrdenia sťažovateľa o zániku nároku na províziu Žalobcu v rozhodcovskom konaní v dôsledku neplnenia povinností riadne na základe predloženej províznej zostavy sťažovateľom však ďalej neskúmal.

V danom prípade možno teda namietat', že pri rozhodovaní rozhodcovského súdu v predmetnej právnej veci došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces z dôvodu, že pri rozhodovaní bolo iným prístupom prihliadané na dôkazy a vyjadrenia Žalobcu v rozhodcovskom konaní ktoré súd považoval za dostatočne preukazujúce vznik nároku Žalobcu v rozhodcovskom konaní na sprostredkovateľskú províziu, pričom dôkazy a vyjadrenia navrhované sťažovateľom boli zo strany rozhodcovského súdu považované za nepostačujúce na preukázanie zániku nároku Žalobcu v rozhodcovskom konaní na províziu. Teda rozhodcovský súd v rozpore so skutkovým a právnym stavom veci priznal Žalobcovi v rozhodcovskom konaní nárok uplatnený v rozhodcovskom konaní na províziu, na ktorú mu nárok zanikol.

Rozhodcovský súd zároveň opomenul svoju povinnosť odôvodniť a dostatočne vysvetliť v odôvodnení rozhodcovského rozsudku, prečo rôznym spôsobom hodnotil dôkazy rovnakej povahy predložené jednotlivými účastníkmi konania.

Rovnaká možnosť na uplatnenie práv a ich ochranu zahŕňa nielen právo účastníka konania domáhať sa svojich práv zákonne prípustným spôsobom, ale obsahuje aj právo

účastníka, aby jeho vyjadrenia a návrhy na vykonanie dôkazov boli vzaté do úvahy pri rozhodovaní a aby sa na dôkazy ním predložené nazeralo rovnakým prístupom ako na dôkazy predložené druhou stranou v spore. Vzhľadom na okolnosti prípadu možno mať dôvodne za to, že v predmetnej právnej veci tomu tak nebolo...

Dôkazy jednej strany však rozhodcovský súd považoval za opodstatnené a preukázané a rovnaké dôkazy (rovnakej právnej povahy) druhej strany za nedostatočne potvrdzujúce jej vyjadrenia. Na základe vyššie opísaných skutočností má sťažovateľ za to, že v predmetnom rozhodcovskom konaní nerovnakým hodnotením dôkazov rovnakej povahy nedošlo k úplnému zisteniu skutkového stavu podľa § 26 ods. 2 Zákona o rozhodcovskom konaní.

V danej veci nemohol byť teda v dôsledku rôzneho nazerania na dôkazy rovnakej povahy dostatočne zistený skutkový stav. Ak takýto dôkaz rozhodcovský súd nevykonal z dôvodu, že ho nepovažoval za dôležitý pre prínos k objasneniu sporu, mal súčasne uviesť dôvody jeho nevykonania v odôvodnení rozsudku a naopak dôvody, prečo dôkazy druhej strany považoval za postačujúce.»

3. V ďalšom obsahu sťažnosti sťažovateľka namietala, že „rozhodcovský súd porušil svoju povinnosť ustanovenú mu Zákonom o rozhodcovskom konaní nariadiť vo veci ústne pojednávanie na základe návrhu jedného z účastníkov (navrhovala ho sťažovateľka ako žalovaná a naopak žalobca v rozhodcovskom konaní bol proti, pozn.), čím by prispel k lepšiemu objasneniu veci a vykonaniu dôkazov navrhovaných žalobcom“.

Ďalšia sťažnostná námietka sťažovateľky sa týkala skutočnosti, že podľa jej tvrdení jej rozhodcovský súd doručil na vyjadrenie len žalobu bez doručenia príloh (dôkazov predložených žalobcom), pričom v tejto súvislosti namieta, že „V dôsledku opísaného nesprávneho procesného postupu rozhodcovského súdu bola sťažovateľovi odňatá možnosť vyjadriť sa vo svojej žalobnej odpovedi v rozhodcovskom konaní k dôkazom predloženým Žalobcom v rozhodcovskom konaní. Ak boli sťažovateľovi ďalej v priebehu konania zaslané podklady na vyjadrenie, sťažovateľ nemá za dostatočne preukázanú skutočnosť, či mu boli zaslané všetky podklady, o ktoré rozhodcovský súd oprel svoje rozhodnutie“.

4. Vo vzťahu k právomoci ústavného súdu na prerokovanie a rozhodnutie o jej sťažnosti sťažovateľka poukazuje na to, že „... nemá k dispozícii relevantný prostriedok právnej ochrany proti napadnutému rozsudku, okrem dôvodov podľa § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v platnom znení (ktoré následne cituje, pozn.). Ako z vyššie uvedených skutočností vyplýva, sťažovateľ nemá efektívnu možnosť domáhať sa ochrany proti porušeniu jeho ústavného práva na súdnu a inú právnu ochranu prostredníctvom žaloby o zrušenie rozhodcovského rozsudku v dôsledku nedostatočne zisteného skutkového stavu veci a nedostatočného odôvodnenia rozsudku, a to vzhľadom na absenciu takéhoto dôvodu v taxatívne vymedzených dôvodoch umožňujúcich podanie takejto žaloby.“.

5. V petite sťažnosti sťažovateľka navrhuje „... zrušiť rozhodcovský rozsudok vydaný Medzinárodným obchodným rozhodcovským súdom v Bratislave... sp. zn. 3/2009 z dôvodu porušenia práva na súdnu a inú právnu ochranu garantovanú v článku 46 ods. 1 Ústavy SR v spojení s článkom 51 Ústavy SR , a to z dôvodu:

(i) neúplného zistenia skutkového stavu veci a nesprávneho právneho posúdenia veci, na čo bol rozhodcovský súd podľa zákona povinný a

(ii) nedostatočného odôvodnenia rozhodcovského rozsudku, ktoré by jasne a zrozumiteľne dávalo odpovede na vysvetlenie dôvodu neakceptovania dôkazov navrhovaných sťažovateľom a zároveň bez ďalšieho dokazovania prijaté dôkazy rovnakej povahy predložené druhou stranou.“.

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným

rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Cieľom predbežného prerokovania každého návrhu (vrátane sťažnosti namietajúcej porušenie základných práv podľa ústavy) je rozhodnúť o prijatí návrhu na ďalšie konanie alebo o jeho odmietnutí, a teda vylúčení z ďalšieho konania pred ústavným súdom zo zákonom ustanovených dôvodov. Pri predbežnom prerokovaní návrhu takto ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Základnou sťažnostnou námietkou sťažovateľky je namietaná protizákonnosť rozhodcovského rozsudku, ako aj postupu rozhodcovského súdu, ktorý podľa jej tvrdení:

- iným prístupom prihliadal na dôkazy a vyjadrenia predložené druhým účastníkom v rozhodcovskom konaní (ktoré rozhodcovský súd považoval za opodstatnené a preukázané), pričom sťažovateľkou predkladané dôkazy (rovnakej právnej povahy) boli zo strany rozhodcovského súdu považované za nedostatočne preukazujúce jej tvrdenia,
- na návrh sťažovateľky nenariadil ústne pojednávanie, čím by prispel k objasneniu veci a vykonal navrhované dôkazy (druhý účastník rozhodcovského konania bol proti ústnemu pojednávaniu) a

- doručil jej ako žalovanej strane na vyjadrenie iba kópiu žaloby bez toho, aby jej súčasne doručil prílohy, ktoré druhý účastník rozhodcovského konania pripojil k žalobe ako dôkazy preukazujúce jeho tvrdenia.

Tým podľa sťažovateľky malo dôjsť k zásahu do jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy.

9. Primárnou podmienkou na prijatie sťažnosti na ďalšie konanie a jej následné meritórne prerokovanie a rozhodnutie je existencia právomoci ústavného súdu o nej rozhodnúť. Ako totiž vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu v prípade namietaného porušenia základných práv a slobôd (ľudských práv a základných slobôd) je iba subsidiárna, t. j. ústavný súd poskytuje ochranu len vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd (vrátane práva na súdnu a inú právnu ochranu) nerozhoduje iný súd. Iným súdom je pritom všeobecný súd, ktorý v rámci svojej ústavou a zákonom zverenej právomoci môže poskytnúť sťažovateľke ochranu pred namietaným porušením jej práv a slobôd. Ak takýto súd existuje, jeho právomoc predchádza právomoci ústavného súdu, ktorý z tohto dôvodu nemôže sťažnosť prijať na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť (mutatis mutandis II. ÚS 130/02, III. ÚS 152/03).

10. Konanie pred rozhodcovským súdom je v zásade jednoinštančné. Rozhodcovský rozsudok môže na základe žiadosti účastníka rozhodcovského konania preskúmať iný rozhodca, len ak sa na tom účastníci konania dohodli v rozhodcovskej zmluve, inak je jeho preskúmanie iným rozhodcom vylúčené, ak zákon o rozhodcovskom konaní neustanovuje inak [§ 37 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“)].

Preskúmanie rozhodcovského rozsudku všeobecným súdom je zákonom o rozhodcovskom konaní taktiež limitované, a to dôvodmi na podanie žaloby, pre ktoré sa účastník rozhodcovského konania môže domáhať na príslušnom všeobecnom súde zrušenia rozhodcovského rozsudku. Podľa § 40 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní takto môže účastník rozhodcovského konania postupovať len ak:

- a) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, ktorá nemôže byť predmetom rozhodcovského konania (§ 1 ods. 3),
- b) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, o ktorej už predtým právoplatne rozhodol súd alebo sa o nej právoplatne rozhodlo v inom rozhodcovskom konaní,
- c) jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy,
- d) sa rozhodlo o veci, na ktorú sa rozhodcovská zmluva nevzťahovala, a účastník rozhodcovského konania túto okolnosť v rozhodcovskom konaní namietal,
- e) účastník rozhodcovského konania, ktorý musí byť zastúpený zákonným zástupcom, nebol takto zastúpený alebo v mene účastníka rozhodcovského konania vystupovala osoba, ktorá nebola na to splnomocnená a jej úkony neboli ani dodatočne schválené,
- f) sa na vydaní rozhodcovského rozsudku zúčastnil rozhodca, ktorý bol rozhodnutím podľa § 9 vylúčený pre predpojatosť alebo ktorého vylúčenie účastník rozhodcovského konania pred vydaním rozhodcovského rozsudku nie zo svojej viny nemohol dosiahnuť,
- g) bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17),
- h) sú dôvody, pre ktoré možno žiadať o obnovu konania podľa osobitného zákona, alebo
- i) bol rozhodcovský rozsudok ovplyvnený trestným činom rozhodcu, účastníkov konania alebo znalca, za ktorý bol právoplatne odsúdený,
- j) pri rozhodovaní boli porušené všeobecne záväzné právne predpisy na ochranu práv spotrebiteľa.

Účastníci rozhodcovského konania pritom ustanovenia zákona týkajúce sa zrušenia rozhodcovského rozsudku nemôžu v rozhodcovskej zmluve vylúčiť, s výnimkou dôvodu podľa § 40 ods. 1 písm. h) zákona o rozhodcovskom konaní.

11. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľky sa preto ústavný súd zaoberal otázkou, či v jej prípade neboli naplnené dôvody, pre ktoré sa mohla domáhať na príslušnom všeobecnom súde zrušenia rozhodcovského rozsudku. Jedným z týchto dôvodov je, že bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania. Podľa

§ 17 zákona o rozhodcovskom konaní účastníci rozhodcovského konania majú v rozhodcovskom konaní rovné postavenie. Každému účastníkovi rozhodcovského konania sa má poskytnúť rovnaká možnosť na uplatnenie jeho práv a na ich ochranu. Rovné postavenie účastníkov rozhodcovského konania je základnou zárukou zákonnosti konania a prejavom uplatnenia princípu „rovnosti zbraní účastníkov“. Je teda zákonnou povinnosťou rozhodcovského súdu postupovať v celom rozhodcovskom konaní tak, aby rovnosť účastníkov konania nebola len ich iluzórnym právom garantovaným zákonom, ale aby bola aj reálne v konaní naplnená. Týka sa to pritom všetkých štádií konania pred rozhodcovským súdom, vrátane doručovania žaloby na vyjadrenie, (nariad'ovania) ústneho pojednávania, dokazovania a samotného rozhodovania (vrátane odôvodnenia rozhodcovského rozsudku).

12. Z obsahu sťažnosti pritom ústavný súd zistil, že podstatné sťažnostné námietky sťažovateľky vo vzťahu k postupu rozhodcovského súdu a rozhodcovskému rozsudku sa týkajú práve princípu rovnosti zbraní a rovného postavenia účastníkov konania. Sťažovateľka namieta, že na ňou predkladané dôkazy (listiny) rozhodcovský súd neprihliadal a nehodnotil ich rovnako ako dôkazy predložené druhým účastníkom konania (provízna zostava uzavretých poisťných zmlúv, ktorú rozhodcovský súd prevzal bez ďalšieho dokazovania). Z tejto sťažnostnej námietky možno jasne a bez pochybností vyvodit', že signalizuje práve porušenie zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania, čo bez ďalšieho zakladá dôvod na podanie žaloby o zrušenie rozhodcovského rozsudku príslušnému všeobecnému súdu. Rozdielne hodnotenie dôkazov (podľa sťažovateľky „rovnakej právnej povahy“) predložených účastníkmi rozhodcovského konania zo strany rozhodcovského súdu totiž nenapĺňa zásadu rovnosti účastníkov rozhodcovského konania.

Aj ďalšie sťažnostné námietky sťažovateľky týkajúce sa nenariadenia ústneho pojednávania a nedoručenia príloh žaloby sťažovateľke na vyjadrenie spolu so žalobou sa vo svojej podstate dotýkajú zásady rovného postavenia účastníkov rozhodcovského konania a signalizujú jej možné porušenie.

13. Vychádzajúc z týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka sa mohla domáhať ochrany svojich uvedených práv v konaní pred všeobecným súdom, kde mohla v zákonnej lehote podať žalobu, ktorou sa mohla domáhať zrušenia rozhodcovského rozsudku z dôvodu *porušenia zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania*. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemá právomoc rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľky, pretože právomoc rozhodnúť o ochrane namietaného porušenia jej práva na súdnu a inú právnu ochranu (práva na spravodlivé súdne konanie) napadnutým rozhodcovským rozsudkom má všeobecný súd. Právomoc všeobecného súdu poskytnúť sťažovateľke ochranu pred zásahom do jej práv a slobôd v danej veci vylučuje právomoc ústavného súdu na meritórne prerokovanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Pokiaľ sťažovateľka pred podaním sťažnosti ústavnému súdu nepristúpila k ochrane svojich práv cestou žaloby na všeobecnom súde, nie je s ohľadom na už uvedený princíp subsidiarity daná právomoc ústavného súdu (obdobne III. ÚS 152/03, II. ÚS 130/02, II. ÚS 61/02, III. ÚS 72/02). Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľky po jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2009